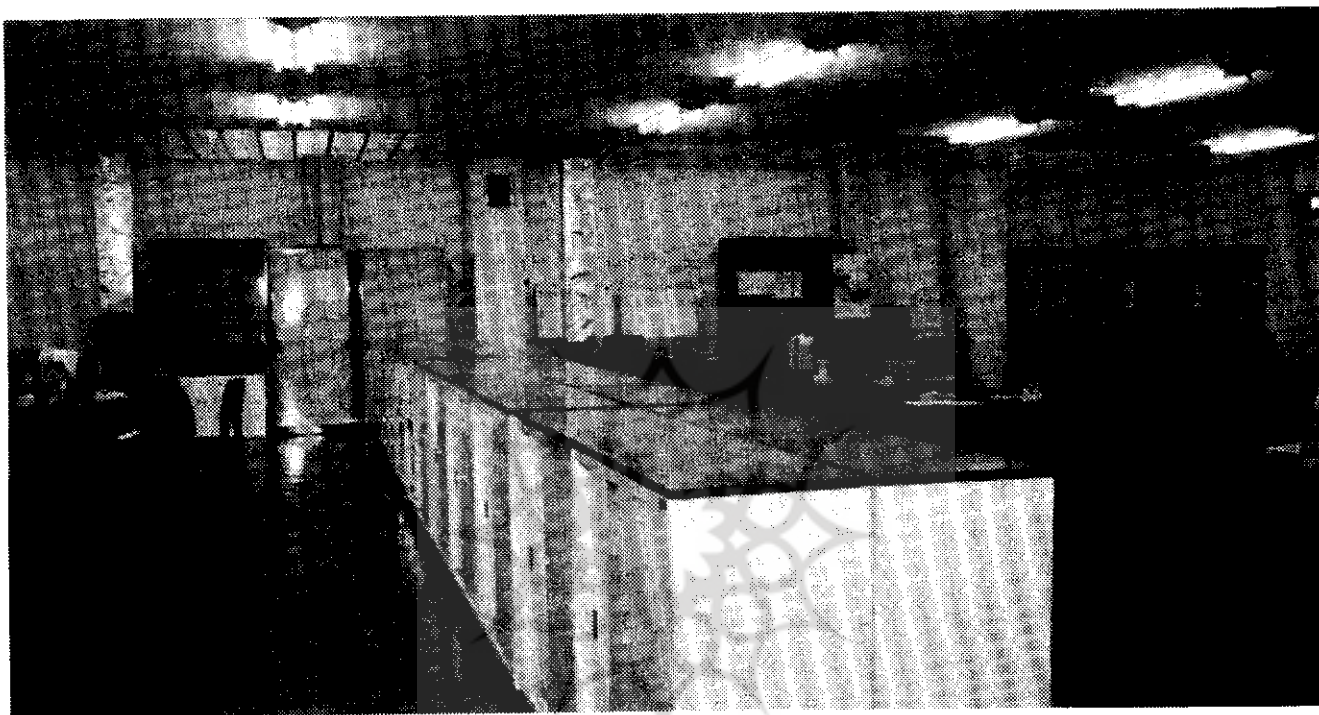

گزارش همایش تکنولوژی اطلاعاتی و خدمات کتابخانه‌ای برای نابینایان سال ۱۹۹۷

شهریار ضرغام و سید بهاء‌الدین کلاتریان

D.B.B. که به عنوان کتابخانه ملی و مرکز تولید اطلاعات برای نابینایان شناخته می‌شود در سال ۱۹۲۳ با نام کتابخانه ایالتی و انتشارات نابینایان و با همکاری مؤسسه سلطنتی نابینایان کپنهاگ (تأسیس شده در سال ۱۸۵۷) شکل گرفته است. این دو ارگان در سال ۱۹۵۴ از یکدیگر تفکیک و کتابخانه از سال ۱۹۶۴ به محل جدید منتقل گردید. از سال ۱۹۸۵ این مرکز تحت نظر وزارت فرهنگ فعالیت می‌نماید (قبلاً زیر نظر وزارت امور اجتماعی بوده است) از سال ۱۹۸۹ این مؤسسه نام کتابخانه ملی نابینایان را بر خویش نهاد و از سال ۱۹۹۰ تولید کتابهای گویا برای تمامی کتابخانه‌های عمومی در سراسر کشور دانمارک را بعهده گرفته است. تولید این مواد ابتدا روی متون بریل و نتهای

عرضه می‌داشت از اهمیت ویژه‌ای برخوردار و بسیار مفید بود. موضوع اصلی کنفرانس اخیر درباره تکنولوژی اطلاعاتی و فرصتها و تلاشهایی است که برای بهبود خدمات کتابخانه‌ای برای افرادی که دارای اشکال بینایی هستند، بود. بطور مثال اینکه حضور اینترنت تا چه اندازه فرصتهایی برای ارائه خدمات کتابخانه‌ای نابینایان و کم بینایان در سراسر جهان فراهم کرده است. میزبان سالجاری کنفرانس کتابخانه ملی نابینایان دانمارک (Danmark Blind Bibliotek (D.B.B.) بود و به همین جهت یک روز قبل از آغاز رسمی جلسات همایش، یک تور مطالعاتی از این مرکز تدارک دیده شده بود که در تاریخ ۲۶ آگوست (۴ شهریور) اجرا شد.

همایش سال جاری از تاریخ ۲۶ الی ۲۹ آگوست ۱۹۹۷ برابر با ۴ تا ۷ شهریور ماه ۱۳۷۶ و پیش از برپایی کنفرانس عمومی ایفلا در کپنهاگ مرکز کشور دانمارک تشکیل گردید. نظر به اینکه دبیرخانه هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور عضو سازمانی ایفلا می‌باشد و در بخشهای کتابخانه‌های عمومی، کتابخانه‌های نابینایان، فهرست‌نویسی و نمایه‌سازی و تجهیزات و ساختمان کتابخانه‌ها و همچنین فعالیتهای منطقه‌ای آسیا و اقیانوسیه عضویت و مشارکت دارد و در صدد برنامه‌ریزی و ارائه خدمات به نابینایان می‌باشد شرکت در این همایش و نمایه‌گاه برپا شده جنبی آن که جدیدترین فن‌آوری محصولات بریل و سایر فرآورده‌های مربوط به کتابخانه‌های نابینایان را

موسیقی انجام می‌شد ولی از سال ۱۹۵۶ تولید کتابهای گویا نیز آغاز شد و در حال حاضر حجم بیشتر تولیدات و امانات مربوط به کتابهای گویاست و از اواخر سال ۱۹۹۶ این کتابخانه به تولید متون الکترونیکی و دیسکهای کامپیوتری پرداخته است.

هدف اصلی کتابخانه ملی نایبانیان فراهم آوردن دسترسی مساوی به فرهنگ و اطلاعات برای نایبانیان و افرادی است که دچار مشکل خواندن مواد چاپی هستند. این کتابخانه، کتاب، روزنامه و مجله و نشریات ادواری را بشکل نوار شنیداری و دیسک کامپیوتری و متون بریل ارائه می‌دهد.

این کتابخانه به عنوان مرکز اصلی امانت کتابهای گویا برای کتابخانه‌های عمومی کشور نیز می‌باشد و مخاطبان کتابخانه ملی نایبانیان به دو طریق مستقیم و غیرمستقیم از طریق کتابخانه‌های عمومی محلی امکان دسترسی به مواد کتابخانه را دارند. این مرکز علاوه بر تولید مواد برای مرکز، مواد بریل و شنیداری را برای سایر مؤسسات خصوصی و یا عمومی برحسب سفارش تولید می‌نماید. ارائه خدمات مذکور بجز سفارشات بطور کلی رایگان می‌باشد.

علاوه بر این، این کتابخانه با تمام کتابخانه‌های مربوط به نایبانیان در سراسر جهان همکاری دارد و عضو شبکه بین‌المللی این نوع از کتابخانه‌هاست، و اخیراً نیز علاوه بر تولید مواد چاپی و شنیداری و بریل، متون الکترونیکی را نیز تولید می‌کند و قصد دارد این متون را از طریق شبکه اینترنت در دسترس عموم قرار دهد. تعداد کارکنان این مرکز ۱۳۶ نفر هستند که ۸۷ نفر آنها تمام وقت می‌باشند.

بودجه سال ۱۹۹۶ کتابخانه ملی دانمارک ۳۵۰۰۰۰۰۰ کرون دانمارک برابر با حدود ۵۰۰۰۰۰۰۰ میلیون دلار بوده است.

آمار زیر نشان دهنده فعالیت این مرکز در

سال گذشته می‌باشد:

مجموعه مواد: ۱۰۶۹۶ عنوان کتاب گویا در ۱۱۷۸۳۸ نسخه.

۳۹۸۹ عنوان کتاب بریل به ۴۴۲ استفاده کننده امانت داده شده است.

۹۹۰۸ نفر عضو کتابخانه تعداد ۳۷۹۲۵۹ کتاب گویا به امانت گرفته‌اند.

تعداد نسخ موجود: ۵۳۰۰۰۰ نوار شنیداری

و تعداد برگه‌های بریل و موسیقی ۴۵۰۰۰۰۰ عدد و تا به حال حدود ۱۱ تا ۱۲ هزار عنوان جدید منتشر کرده است و به عبارت دیگر سالانه حدود ۱۶۰۰ عنوان جدید به صورت نوار شنیداری عرضه می‌کند که در حقیقت ۱۴٪ کل انتشارات دانمارک است.

و سالانه حدود ۱۰۰ عنوان کتاب بریل تولید می‌کند که حدود ۱٪ کل انتشارات دانمارک است.

روز ۲۷ آگوست کنفرانس با سخنرانی وزیر فرهنگ دانمارک آقای Ebbe Lundgaard و با حضور سایر مقامات رسمی دانمارک در سالن کنفرانس هتل وابد شهر کوئه (در پنجاه کیلومتری کپنهاگ) شروع گردید و بلافاصله برنامه هنری توسط نوازنده نایبانی فلوت و اجرای تئاتر توسط گروه (کرولال و نایبانی) دانمارک اجرا و ادامه یافت.

جلسه روز اول با سخنرانی خانم Winnie Vitzansky مدیر کتابخانه ملی نایبانیان دانمارک تحت عنوان «تجربه‌های دانمارک در زمینه اطلاع رسانی به نایبانیان» پی گرفته شد و بعد از ایشان به ترتیب خانم Beatrice Christensen Skold رئیس بخش کتابخانه‌های نایبانیان ایفلا از کشور سوئد و آقای Pedro Zurita دبیرکل اتحادیه جهانی نایبانیان مقاله‌ای تحت عنوان «چشم‌انداز استفاده کنندگان تکنولوژی اطلاعات» قرائت نمودند.

جلسات بعد از ظهر روز ۲۷ آگوست با

سخنان آقای Stephen P. King مدیر فنی خدمات استفاده کنندگان مؤسسه ملی سلطنتی نایبانیان انگلستان با ارائه مقاله‌ای با عنوان «تکنولوژی اطلاعات و کم‌بینایان با شکل مواد ویژه محصولات دیجیتالی» ادامه یافت و بعد از ایشان خانم Victoria Owen مدیر خدمات کتابخانه نایبانیان دانمارک مقاله‌ای تحت عنوان «کتابخانه مجازی: راهبردها، خط مشی‌ها و حق مؤلف» قرائت کردند.

سپس نمایشگاه دستگاهها و ابزار جدید تولید محصولات بریل و سایر فرآورده‌های مربوطه افتتاح و مورد بازدید کلیه اعضای کنفرانس قرار گرفت. در این نمایشگاه تعداد ۷ شرکت بزرگ تولید کننده جدیدترین تکنولوژیهای اطلاعاتی و تجهیزات کتابخانه‌ای برای نایبانیان به عرضه محصولات جدید خود اقدام کرده بودند.

اسامی شرکتها و مؤسسات مزبور و کشورهای وابسته به شرح زیر بود:

I.B.M.	آلمان
Otari	آلمان
Braillo	نروژ
Plector Co.Ltd	ژاپن
Blista Brailletec	آلمان
Index A.B.	سوئد
Techno - Vision	انگلستان

بعد از افتتاح نمایشگاه و بازدید، کلیه اعضای کنفرانس به شهرک رینگشتاید حدود ۴۰ کیلومتری کپنهاگ عزیمت و از کتابخانه عمومی این بخش با حدود ۱۸۰۰ متر زیر بنا و ۴۰۰۰۰ جلد کتاب و ۴ واحد کتابخانه سیار به عنوان یک نمونه کتابخانه عمومی محلی که در عین حال با دارا بودن حدود ۴۰۰۰ عنوان مواد شنیداری و بریل علاوه بر اعضای بینای خود به نایبانیان و کم

بنیایان نیز سرویس لازم را ارائه می‌دهند بازدید بعمل آمد.

کتابخانه عمومی رینگشتاید در مرکز ایالت زیلند قرار دارد و بصورت رابط بین مراجعین نایینا و کم بینا و کتابخانه ملی نایینایان عمل می‌نماید.

روز ۲۸ آگوست جلسات کنفرانس با سمیناری تحت عنوان راههای غلبه بر موانع کتابخانه الکترونیکی از طریق مواد جایگزین ادامه یافت:

اولین سخنران این جلسه Kjell Hansson از کتابخانه کتابهای بریل و گویای سوئد بود که مقاله‌ای تحت عنوان «توسعه نظام اطلاعات شنیداری دیجیتالی» ارائه کردند.

سپس آقای Hiroshi Kawamura از انجمن ژاپنی بازپروری معلولین مقاله‌ای با عنوان: نتایج آزمایش جهانی Daisy (توسعه نظام اطلاعات شنیداری دیجیتالی) و Plectalk (نظام کتابهای گویا) قرائت نمودند.

بعد از ایشان آقای Thomas Kjellbery Christensen از کتابخانه ملی نایینایان دانمارک درباره کتابخانه دیجیتالی صحبت کردند.

جلسات صبح با سخنان آقای Robert Korsloot از کتابخانه شنیداری و بریل هلند که درباره «طراحی مراحل چاپ اوزالید نوارهای شنیداری» سخنرانی نمودند، پایان یافت.

جلسه بعدازظهر با سخنرانیهایی درباره متون الکترونیکی و با سخنان آقای George Kerscher تحت عنوان «ضبط صفحه برای نایینایان و مبتلایان به رعشه، متون سازمان یافته، کلید استفاده از اطلاعات» ادامه یافت و سپس آقای Stig Becker از مؤسسه معلولین سوئد راجع به «CESAR» (ارزیابی مقایسه‌ای جایگزینی‌های پرده‌ای برای مطالعه) سخنرانی کرد.

سخنران بعدی آقای Maarten Verboom از مرکز مواد مطالعاتی گویا از کشور هلند بود که

راجع به Visuel (تابلو اعلانات عمومی برای نایینایان) مقاله‌ای به جلسه ارائه نمود.

جلسات بعدازظهر روز ۲۸ آگوست با طرح سؤالاتی پیرامون مسایل مطروحه در صبح شروع و با سؤال و جواب حضار و سخنرانان ادامه یافت در پایان اعضای شرکت کننده جهت بازدید از آثار تاریخی منطقه به Ledreborg Castle عزیمت کردند.

در آخرین روز کنفرانس ابتدا آقای Michael Moodie از کتابخانه کنگره آمریکا درباره «خدمات کتابخانه کنگره برای نایینایان و معلولین جسمی و دسترسی به فهرستهای پیوسته» سخنرانی نمود و پیرامون تجارب کتابخانه‌های آمریکا اطلاعاتی عرضه نمودند.

سخنران بعدی این روز آقای Dick Tucker از کتابخانه آموزشگاه نایینایان و معلولین هلند بود که درباره TESTLAB (سیستم الکترونیکی آزمایش استفاده از ارتباطات دوربرد برای دسترس‌پذیری کتابخانه جهت نایینایان) مقاله‌ای به حضار جلسه ارائه نمودند.

در ادامه آقای Kevin Carey از کتابخانه ملی سلطنتی انگلستان درباره «دسترسی به اطلاعات تجاری - فرصتهای جهانی، دسترسی به جامعه اطلاعاتی، کسب درآمد، صحت و سلامتی و مصرف‌کنندگان کم‌بینا» سخنرانی نمودند.

آخرین سخنران آقای David Mann از مؤسسه ملی سلطنتی نایینایان انگلستان بود که «درباره قانون حق مؤلف و حقوق نایینایان و کم‌بینایان» صحبت کردند.

کنفرانس در ظهر روز جمعه ۲۹ آگوست برابر با ۷۶/۶/۶ پایان یافت. دراین همایش تعداد ۱۷۵ نفر از ۲۸ کشور جهان شرکت داشتند که بیشترین شرکت‌کننده از کشورهای دانمارک و ژاپن بوده‌است.

این همایش فرصت مناسبی برای شرکت کنندگان بوجود آورده بود که کاربرد تکنولوژی‌های متعدد و لزوم استاندارد برای

رسانه‌های دیجیتالی (Digital Media) را برای برآورد نیازهای اطلاعاتی نایینایان در جهان بسنجد. دراین نشست رهنمودهایی برای خدمات کتابخانه‌ای برای استفاده‌کنندگان بریل ارائه گردید تا دسترس‌پذیری بیشتر و راحت‌تر را برای مواد بریل جهت نایینایان از طریق کتابخانه‌های دانشگاهی و کتابخانه‌های عمومی میسر شود.

اهمیت منابع بریل در سوادآموزی نایینایان مجدداً تأکید شده، بسیاری از کتابخانه‌های مربوطه کتابهای شنیداری (نوارکاست) تهیه می‌کنند بدون اینکه از شکل‌های دیگر بریل اطلاع داشته باشند درحالیکه تکنولوژی متون الکترونیکی (Electronic Texts) مشکل سوادآموزی برای نایینایان را حل می‌کند و مطالعات در کشورهای سوئد، کانادا، ایالات متحده و ... نشان می‌دهد که نایینایان می‌توانند به تحصیلات بالاتر دست‌یافته و فرصت بیشتری برای خدمت و استخدام داشته باشند.

باتوجه به اینکه دبیرخانه هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور با سازمان بهزیستی کشور تفاهم‌نامه‌ای درخصوص ارائه خدمت به نایینایان منعقد نموده و اقداماتی درجهت تهیه و خرید کتابهای بریل و نوارهای گویا صورت گرفته و به تعدادی از کتابخانه‌ها ارسال شده است، با شرکت اینجانبان در همایش مذکور و آشنایی نزدیک با فعالیت‌ها و اقدامات سایر کشورها برای نایینایان و کم‌بینایان امید آن می‌رود که با سرمایه‌گذاری بیشتر و عنایت تمامی مسئولین محترم ذریبط بتوانیم خدمات بیشتری به آنان ارائه نماییم و با توجه به تشکیلات و فعالیت کتابخانه ملی نایینایان دانمارک که در ارائه خدمت به نایینایان و کم‌بینایان بسیار موفق می‌باشد یک مرکز تولید و عرضه مواد فرهنگی برای نایینایان و کم‌بینایان و کلیه کسانی که به دلیلی نمی‌توانند مواد چاپی را مطالعه کنند ایجاد تا کتابخانه‌های عمومی کشور را تغذیه نماید.